

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Study) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสำรวจภาวะสุขภาพช่องปาก แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป และแบบบันทึกผลกระทบของช่องปากต่อชีวิตประจำวัน-สำหรับเด็ก Child-OIDP (12-year-old)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เด็กประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคน ที่เป็นเด็กชาวไทยพื้นราบและเด็กชาวไทยภูเขาในวันที่สำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากและเป็นเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลแม่ศึก ตำบลแม่นาจร และตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นเด็กชาวไทยพื้นราบและเด็กชาวไทยภูเขา ในวันที่สำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากและเป็นเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลแม่ศึก ตำบลแม่นาจร และตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 360 คน โดยเป็นเด็กชาวไทยพื้นราบ จำนวน 180 คน และเด็กชาวไทยภูเขา จำนวน 180 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เป็นการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการเลือกโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลช่างเคิ่ง ได้แก่ โรงเรียนช่างเคิ่ง โรงเรียนพร้าวห่ม โรงเรียนต่อเรือ โรงเรียนแม่ปาน โรงเรียนเมืองเด็กวิทยา โรงเรียนบ้านเนิน โรงเรียนทุ่งยาว โรงเรียนอินทนนท์ ในเขตตำบลแม่นาจร ได้แก่ โรงเรียนแม่นาจร โรงเรียนแม่มู โรงเรียนแม่แจ๊ะ โรงเรียนแม่แฮเหนือ ในเขตตำบลแม่ศึก ได้แก่ โรงเรียนแม่สะต๊อบ โรงเรียนห้วยผักกูด โรงเรียนปางอุ๋ง โรงเรียนปางเกี๊ยะ รวมทั้งหมด 16 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง 360 คน แบ่งเป็นชาวไทยพื้นราบ 180 คน และเด็กชาวไทยภูเขา จำนวน 180 คน ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดง จำนวนเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ศึกษา

โรงเรียน (พื้นราบ)	จำนวนนักเรียน (คน)	โรงเรียน (ไทยภูเขา)	จำนวนนักเรียน (คน)
แม่นาจร	20	ปางเกียะ	20
ทุ่งยาว	10	ห้วยฝักกูด	19
บ้านเนิน	25	ปางอู่	18
เมืองเด็ก	48	อินทนนท์	23
แม่ปาน	28	แม่มู	15
ต่อเรือ	10	แม่แฮเหนือ	52
พร้าวหนุ่ม	12	แม่แจ๊ะ	15
ช่างเค็ง	27	แม่สะต๊อบ	18
รวม	180	รวม	180

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสำรวจภาวะสุขภาพช่องปาก ซึ่งปรับปรุงมาจากแบบสำรวจภาวะสุขภาพช่องปากของประเทศไทย (กองทันตสาธารณสุข, 2548) ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสำรวจขององค์การอนามัยโลก Oral Health Survey: Basic Methods 4th Edition (World Health Organization, 1997) ซึ่งผู้ทำการศึกษาใช้สำรวจเฉพาะสภาวะฟันผุของเด็กประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นเด็กชาวไทยพื้นราบและเด็กชาวไทยภูเขา ในวันที่สำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากและเป็นเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลแม่ศึกและตำบลช่างเค็ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 2 แบบบันทึกผลกระทบของช่องปากต่อชีวิตประจำวัน-สำหรับเด็ก Child-OIDP (12-year-old) (Krisdapong et al., 2009) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ค้นหาปัญหาช่องปาก ตามความรู้สึกของเด็ก โดยใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินผลกระทบของช่องปากต่อคุณภาพชีวิตของเด็ก โดยใช้แบบ

สัมภาษณ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

- ปัญหาช่องปากที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อกิจกรรมในชีวิตประจำวัน (Performance)
- ความรุนแรง (Severity)
- ความบ่อย (Frequency)
- สภาวะช่องปากที่เป็นสาเหตุ (Impairment(s))

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปสำหรับเด็กประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งได้มาจากการ ทบทวนเอกสารแล้วพัฒนาขึ้นเอง เพื่อใช้ศึกษาปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อาชีพของผู้ปกครอง ระดับ การศึกษาของผู้ปกครอง ผู้ให้การเลี้ยงดูมากที่สุด อาหารว่างที่ชอบกินมากที่สุด จำนวนการกิน อาหารว่างต่อวัน จำนวนครั้งของการแปรงฟันในแต่ละวัน

ขั้นตอนการปฏิบัติ

1. ทำการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปสำหรับเด็กประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่ง ผู้ทำการวิจัยจะทำการเก็บข้อมูลของเด็กกลุ่มตัวอย่างนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยตนเอง ตามลำดับเลขที่จนเสร็จทุกคน

2. หลังจากนั้นทำการค้นหาปัญหา ตามความรู้สึกของเด็ก โดยทำในห้องเรียน ผู้วิจัยอ่าน คำถามหน้าชั้นเรียน พร้อมแสดงท่าทางประกอบคำถามบางคำถาม และรูปภาพประกอบบางคำถาม จากนั้นให้เด็กทุกคนในชั้นตอบปัญหาโดยการเขียนเครื่องหมายถูกในแบบสอบถามที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับปากและฟันที่เคยเป็นในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

3. ทำการประเมินผลกระทบของช่องปากต่อคุณภาพชีวิตใช้การสัมภาษณ์แบบบันทึก ผลกระทบของช่องปากต่อชีวิตประจำวัน-สำหรับเด็ก Child-OIDP (12-year-old) พร้อมทั้งชี้แจงให้ เด็กทราบว่า การสัมภาษณ์นี้ ไม่ใช่การทดสอบ ไม่มีคะแนน ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ไม่ต้องกลัว หรือเครียดกับคำถาม คำตอบที่ได้จะเป็นประโยชน์กับเด็กเองที่จะช่วยให้ทันตบุคลากรเข้าใจปัญหา และให้การรักษาที่ดีที่สุด จากนั้นทำการสัมภาษณ์ ด้วยตนเองตามลำดับเลขที่จนเสร็จทุกคน การ สัมภาษณ์รายบุคคลในขั้นตอนนี้ใช้แบบสอบถามที่เด็กนักเรียน ได้ตอบแล้วในแบบสอบถามปัญหา ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับปากและฟัน ผู้วิจัยจะถามเด็กต่อไปว่าปัญหาเหล่านั้นกระทบกระเทือนต่อ ชีวิตประจำวันหรือไม่ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา ปัญหาที่เกิดขึ้นรวมทั้งที่เคยเป็นในช่วง 3 เดือน ที่ผ่านมาแต่หายแล้ว กระทบกระเทือนหรือทำให้เกิดปัญหาในกิจกรรมการกินอาหาร เช่น ขี้ว น้ำหวาน น้ำเย็น เป็นต้น การพูดได้ตามปกติ ชัดเจน การทำความสะอาดช่องปาก การพักผ่อน รวมทั้งการหลับนอน การรักษาอารมณ์ตามปกติ โดยไม่รู้สึกรำคาญ รำคาญใจ การยิ้ม หัวเราะ หรือให้คนอื่นเห็นฟันโดยไม่รู้สึกรอาย การศึกษา เช่น ไปโรงเรียน เรียนหนังสือ ทำการบ้าน เป็นต้น การติดต่อ ออกไปพบเจอกับคนอื่นๆ เช่น ไปเที่ยวกับเพื่อน ไปบ้านเพื่อน เป็นต้น

4. โดยผู้วิจัยถามคำถามที่ละกิจกรรม ตามแบบบันทึก Child-OIDP (12-year-old) ใน กิจกรรมต่างๆ ถ้าคำตอบ คือ ไม่ แสดงว่า ปัญหาช่องปากไม่ได้กระทบกระเทือนหรือไม่ได้ทำให้ เกิดปัญหาในกิจกรรมนั้น จะบันทึกคำตอบเป็น 0 ทั้งในช่องความรุนแรงและช่องความบ่อย แล้วไม่ ต้องถามข้ออื่น จะข้ามไปถามถึงกิจกรรมถัดไป แต่ถ้าคำตอบ คือ ใช่ แสดงว่า ปัญหาช่อง

ปากไปกระทบกระเทือน หรือทำให้เกิดปัญหาต่อกิจกรรมนั้น จะถามต่อไปอีก 3 คำถามสำหรับกิจกรรมนั้น ได้แก่

4.1 ความรุนแรง ว่าปัญหาดังกล่าวเกิดกับกิจกรรมนั้น ได้กระทบกระเทือนต่อชีวิตประจำวันทั่วไปของเด็กรุนแรงแค่ไหน โดยให้ดูลูกศรจาก 1 ถึง 3 ระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้นจากซ้ายไปขวา หมายเลข 1 คือ เล็กน้อย, หมายเลข 2 คือ ปานกลาง หมายเลข 3 คือ รุนแรง

4.2 ความบ่อยของปัญหาในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาในกิจกรรมนั้น เกิดขึ้นบ่อยแค่ไหน โดยหมายเลข 1 คือ เดือนละ 1 - 2 ครั้ง หมายเลข 2 คือ เดือนละ 3 ครั้งขึ้นไปหรือสัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง หมายเลข 3 คือ สัปดาห์ละ 3 ครั้งขึ้นไปหรือแทบทุกวัน ถ้าปัญหานั้นไม่ได้เกิดอย่างสม่ำเสมอหรือเกิดขึ้นไม่ถึงเดือนละครั้ง รวมทั้ง 3 เดือน เกิดปัญหาพร้อมกันกี่วัน โดยให้หมายเลข 1 คือ 1-7 วัน หมายเลข 2 คือ 8 - 15 วัน หมายเลข 3 คือ 15 วันหรือมากกว่า

4.3 สภาวะช่องปากที่เป็นสาเหตุว่าปัญหาใดเป็นสาเหตุหลักของปัญหาในกิจกรรมนั้น โดยให้เด็กเลือกคำตอบ จากคำตอบในแบบสอบถามที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับปากและฟัน และเลือกคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

5. ลำดับสุดท้ายทำการตรวจช่องปากตามแบบสำรวจภาวะสุขภาพช่องปากในเด็กประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้อุปกรณ์ชุดตรวจช่องปาก (mouth mirror, explorer, forcep) ในการตรวจช่องปาก โดยให้เด็กนั่งแล้วหันหน้าไปทางทิศที่มีแสงสว่าง ให้เด็กเงยหน้าเล็กน้อยในการตรวจช่องปาก แล้วทำการบันทึกข้อมูลในแบบสำรวจภาวะสุขภาพช่องปาก ซึ่งผู้ทำการวิจัยจะทำการเก็บข้อมูลของเด็กกลุ่มตัวอย่างนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยตนเองตามลำดับเลขที่จนเสร็จทุกคน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ความตรง (Content Validity)

หาความตรงตามเนื้อหา ความตรงตามเกณฑ์ ความตรงของทฤษฎีของเครื่องมือที่สร้างขึ้น โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะเพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบโครงสร้างภาษาก่อนนำไปปรับปรุงให้มีความชัดเจน และเหมาะสมกับเนื้อหาโดยมีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

ความเชื่อมั่น (Reliability)

การทดสอบความเชื่อมั่นโดยการตรวจสุขภาพช่องปากเด็กโดยผู้ทำการวิจัย ซึ่งตรวจซ้ำในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับนักเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตัวอย่างทำการศึกษา 50 คน และเลือกสุ่มทำการตรวจซ้ำ 10 คน เพื่อวัดความเที่ยงของผู้ทำการวิจัย (Intra

examination) คำนวณความเที่ยงของการตรวจสอบสภาพช่องปากด้วย Kappa ได้ค่าเท่ากับ 0.8 และดัชนีประเมินผลกระทบของช่องปากต่อชีวิตประจำวัน-สำหรับเด็ก Child-OIDP (12-year-old) ได้ค่าเท่ากับ 1.0

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องนำงานวิจัยนำเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และผ่านการรับรองโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยสาขาวิชา สาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2553 และผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิโดยติดต่อกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการทำหนังสือราชการแจ้งให้ทางโรงเรียน ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบและให้ทางครูอนามัยแจ้งให้กับผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการเก็บข้อมูล ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา และถามความสมัครใจโดยขอความร่วมมือในการวิจัย และชี้แจงให้ทราบว่ามิสิทธิ์ที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ สามารถออกจากกรวิจัย ในระหว่างการดำเนินการวิจัยโดยไม่มีผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างใดๆ ทั้งสิ้น คำตอบในแบบประเมินทั้งหมดจะไม่มีเปิดเผยชื่อ และการนำเสนอข้อมูลจะเป็นภาพรวม หากกลุ่มตัวอย่างร่วมมือให้ผู้ปกครองหรือครูอนามัยเซ็นต์ใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ทั้งนี้จะปกปิดเป็นความลับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสำรวจภาวะสุขภาพช่องปากของเด็กประถมศึกษา แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปและใช้แบบบันทึกผลกระทบของช่องปากต่อชีวิตประจำวัน-สำหรับเด็ก Child-OIDP (12-year-old) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนอต่อผู้อำนวยการ โรงพยาบาลแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการวิจัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำชั้น และกำหนดแผนในการออกเก็บข้อมูล
3. ทำหนังสือราชการขออนุญาตและกำหนดวันเวลาที่จะไปทำการสำรวจและสัมภาษณ์ไปยังโรงเรียนเป้าหมายในเขตตำบลแม่ศึก, ตำบลแม่นาจร, และตำบลช่างเคิ่ง จำนวน 16 แห่ง

4. ออกปฏิบัติงานเพื่อทำการเก็บข้อมูลที่โรงเรียนตามวันเวลาที่กำหนด โดยออกไปทำการเก็บข้อมูลพร้อมกับเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขที่ออกปฏิบัติหน้าที่งานอนามัยโรงเรียนในด้านการส่งเสริมป้องกันทางทันตสาธารณสุข โดยการเดินทางเป็นแบบไป-กลับ ในระยะเวลา 1 วัน ซึ่งผู้ทำการวิจัยจะทำการเก็บข้อมูลของเด็กกลุ่มตัวอย่างนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยตนเองตามลำดับเลขที่ จนเสร็จทุกคน เรียงตามลำดับดังนี้

- 4.1. ทำการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปสำหรับเด็กประถมศึกษาปีที่ 6
- 4.2. ทำการสัมภาษณ์ตามแบบบันทึกผลกระทบของช่องปากต่อชีวิตประจำวัน-สำหรับเด็ก Child-OIDP (12-year-old)
- 4.3. ทำการตรวจช่องปากตามแบบสำรวจภาวะสุขภาพช่องปากในเด็กประถมศึกษาปีที่ 6

5. จากนั้นนำแบบสำรวจภาวะสุขภาพช่องปาก แบบบันทึกผลกระทบของช่องปากต่อชีวิตประจำวัน-สำหรับเด็ก Child-OIDP (12-year-old) และแบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์อีกครั้งทุกฉบับ

6. ทำการบันทึกข้อมูลจากแบบสำรวจลงในคอมพิวเตอร์ โดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ ลงรหัส และบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามลำดับดังนี้

- 2.1 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการพรรณนาข้อมูล ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- 2.2 ใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical Statistics) ทดสอบความสัมพันธ์และความแตกต่าง โดยใช้ T- test เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาวะสุขภาพช่องปากของเด็กประถมศึกษาชาวไทยพื้นราบกับเด็กชาวไทยภูเขาใช้ Kruskal-Wallis test เพื่อเปรียบเทียบภาวะสุขภาพช่องปากที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเด็กประถมศึกษาชาวไทยพื้นราบกับเด็กชาวไทยภูเขา และใช้ Chi-square test

เพื่อทดสอบปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อภาวะสุขภาพช่องปากของเด็กประถมศึกษาชาวไทยพื้นราบ
กับเด็กชาวไทยภูเขา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved